

گردشگری شهری، الزامات و چالش ها - نمونه مورد مطالعه: خیابان ولیعصر تهران

حسین مبینی^{۱*}، مهدی حقی^۲، محسن شکری^۳

۱- عضو هیئت علمی جهاد دانشگاهی خراسان رضوی، Jahanarai@yahoo.com

۲- پژوهشگر جهاد دانشگاهی تهران، mahdihaghi90@yahoo.com

۳- کارشناس ارشد طراحی شهری، مدرس دانشگاه کردستان، shokri@yahoo.com

چکیده (۱۴pt B Nazanin پررنگ)

گردش در فضاهای شهری آن نوع از حضور در فضا تلقی می گردد که با انجام فعالیت های اجتماعی و اختیاری همراه است. این فعالیت ها به دلیل ماهیت خود (غیر اجباری بودن آنها)، در بستر مناسب (فضای مطلوب) بروز و ظهور می یابند. به این معنا که در شرایط نامطلوب، نمی توان انتظار بروز این فعالیت ها را داشت. به این ترتیب این پژوهش به بررسی نقش شاخص های کالبدی و اجتماعی در مطلوبیت فضاهای شهری خیابان ولیعصر و رابطه آن با تمایل به حضور (گردش) در فضا و انجام فعالیت های اختیاری و اجتماعی در طول این خیابان پرداخته است. پرسش از شهروندان، مشاهدات میدانی، بررسی همبستگی و تحلیل مکانی داده ها، نشان از رابطه معنادار میان مطلوبیت با ابعاد کالبدی و اجتماعی فضا از یک سو و با میزان حضور و انجام فعالیت های اختیاری و اجتماعی در فضا از سوی دیگر دارد. به این معنا که هر چه مطلوبیت فضا افزایش یابد حضور افراد و بروز فعالیت های اختیاری و اجتماعی در فضا نیز بیشتر می گردد. لذا می توان با تقویت مطلوبیت فضا، حضور در فضا و انجام فعالیت های اختیاری و اجتماعی را تسهیل نمود.

واژه های کلیدی: گردشگری شهری، فعالیت های اختیاری و اجتماعی، مطلوبیت فضا، ابعاد اجتماعی و کالبدی، خیابان ولیعصر تهران.

۱- مقدمه (۱۴pt B Nazanin پررنگ)

یکی از اهداف اصلی طراحی شهری ارتقاء کیفیت های محیطی عنوان شده است [۱]؛ ۲؛ ۳؛ ۴؛ ۵؛ ۶؛ ۷]. لذا یافتن معیارهای مطلوبیت یک فضا برای همه گروه های اجتماعی، همواره سوال کلیدی طراحان شهری و شهرسازان بوده است که می تواند در دسته بندی های مختلفی از جمله زیست محیطی، عملکردی، اجتماعی و کالبدی، ادراکی و ... طبقه بندی گردند [۸؛ ۹؛ ۱۰]. به طور کلی یک فضای مطلوب را می توان فضایی دانست که به نیازهای مخاطبین و استفاده کنندگان از فضا، پاسخ منطقی و مناسب دهد [۱۱]. به این ترتیب هر چقدر اهداف طراحی با نیازهای استفاده کننده انطباق بیشتری داشته باشد، مطلوبیت فضا نیز افزایش می یابد. در نتیجه برداشت و شناخت رفتارهای موجود در فضا و گروه های رفتاری برای طراحی یک فضای مطلوب اجتناب ناپذیر است [۱۲]. در این زمینه روش های متنوعی جهت برداشت الگوهای رفتاری در فضای شهری توسط محققان مختلف مطرح شده است که از آن جمله می توان به نظرات لینچ اشاره نمود. لینچ دو روش «مصاحبه» و «مشاهده» را برای ثبت الگوهای رفتاری مطرح می کند و روش اول را به دلیل آشنایی محقق با ویژگی های فردی مصاحبه شونده، بهتر می داند [۱۳]. فضاهای شهری امروز در بیشتر موارد در انطباق با خواست استفاده کنندگان از فضا نیست و این عدم شناخت مخاطب از سوی طراح سبب افول کارایی فضا و در نتیجه کاهش مطلوبیت آن می گردد. در مجموع می توان گفت موفقیت یک طراحی در گرو میزان انطباق آن با رفتارهایی است که در آن رخ می دهد. امری که لینچ از آن با عنوان